

## SUBSIDIYALAR VA GRANTLAR HISOBINING BUXGALTERIYADA AKS ETTIRILISHI (AGRAR SOHADA)

*Rustamova Irodaxon*

*SDVMChVB Universiteti Toshkent filiali*

*Buxgalteriya hisobi va audit yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

### KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida qishloq xo'jaligi sohasi strategik ahamiyatga ega tarmoqlardan biri hisoblanadi. Ushbu sohaning barqaror rivojlanishi va innovatsion texnologiyalar bilan boyitilishi ko'p jihatdan davlat va donor tashkilotlar tomonidan ko'rsatiladigan moliyaviy yordam – subsidiya va grantlarga bog'liq. Subsidiyalar va grantlar qishloq xo'jaligi subyektlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash, zamonaviy ishlab chiqarish vositalarini joriy etish, ekologik barqarorlikni saqlash va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Ushbu maqolada subsidiya va grantlarning iqtisodiy mohiyati, xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga muvofiq buxgalteriyada aks ettirilish tartibi va ularning agrar sohadagi ahamiyati yoritiladi.

### ASOSIY QISM

#### 1. Subsidiya va grantlarning iqtisodiy mohiyati

Subsidiyalar — davlat tomonidan xo'jalik yurituvchi subyektlarga to'g'ridan-to'g'ri yoki bilvosita tarzda ajratiladigan, qaytarilmaydigan moliyaviy mablag'lardir.

Grantlar esa, odatda xalqaro tashkilotlar, xorijiy hukumatlar yoki xayriya fondlari tomonidan aniq bir maqsadni amalga oshirish uchun ajratiladigan bepul moliyaviy yordam shaklidir.

Qishloq xo'jaligida subsidiya va grantlar quyidagilarga yo'naltiriladi: innovatsion texnologiyalarni joriy qilish; sug'orish tizimlarini modernizatsiya qilish; organik va ekologik mahsulot ishlab chiqarishni kengaytirish; ilmiy-tadqiqot ishlarini qo'llab-quvvatlash; fermer xo'jaliklarini barqaror rivojlantirish.

2. Buxgalteriyada aks ettirilishi (xalqaro yondashuv). Subsidiyalar va grantlarning buxgalteriyadagi aks ettirilishi IFRS (International Financial Reporting Standards),

xususan, IFRS 20 – "Government Grants and Disclosure of Government Assistance" standartiga asoslanadi. Ushbu standartga ko'ra: Subsidiyalar faqat foydalanuvchi tashkilot tomonidan barcha shartlar bajarilganidan so'ng daromad sifatida tan olinadi. Grantlar maqsadga muvofiq foydalanilgan holatlarda daromad yoki aktiv qiymatini kamaytiruvchi element sifatida aks ettiriladi.

3. Hisobga olish usullari. Subsidiyalar ikki xil usulda buxgalteriyada qayd etilishi mumkin: Daromad sifatida: subsidiya yoki grant summasi to'liq yoki bosqichma-bosqich moliyaviy natijaga ta'sir qiladi. Aktiv qiymatini kamaytirish sifatida: grant yoki subsidiya hisobiga moliyalashtirilgan asosiy vosita qiymati kamaytiriladi, bu esa amortizatsiyada aks etadi.

4. Agrar sohadagi hisobvaraqlar amaliyoti. O'zbekistonda agrar sohada quyidagi buxgalteriya hisobvaraqlari orqali subsidiya va grantlar aks ettiriladi:

4010 – Davlatdan olinadigan subsidiyalar;

4020 – Grantlar (xalqaro donorlar);

6010 – Subsidiyalar hisobiga moliyalashtirilgan asosiy vositalar;

9110 – Subsidiyalar hisobiga tan olingan daromadlar.

5. Moliyaviy hisobotdagi ifodalanish. Moliyaviy hisobotda subsidiya va grantlar haqida quyidagi ma'lumotlar aniq ko'rsatilishi kerak: mablag' miqdori; mablag' manbasi; foydalanish maqsadi va bosqichlari; shartnoma shartlari; foydalanilgan va foydalanilmagan mablag' qoldig'i. Bu esa tashkilotda moliyaviy shaffoflikni ta'minlaydi va investorlar, auditorlar hamda nazorat organlari uchun ishonchli axborot manbai bo'ladi.

## XULOSA

Subsidiyalar va grantlar agrar sohada iqtisodiy rivojlanish, texnologik modernizatsiya va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim vositadir. Ularning buxgalteriyadagi to'g'ri aks ettirilishi moliyaviy intizom, xalqaro standartlarga moslik va hisobotlarning haqqoniyligini oshiradi. Tashkilotlar subsidiya va grantlar bo'yicha barcha moliyaviy harakatlarni hujjatlashtirish va shaffof tarzda ifodalash orqali faoliyatini yanada samarali va ishonchli tashkil etishlari mumkin.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. IFRS 20 – Government Grants and Disclosure of Government Assistance.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Buxgalteriya hisobi to‘g‘risidagi” Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining buxgalteriya hisobiga oid me‘yoriy hujjatlari.
4. [www.ifrs.org](http://www.ifrs.org) – Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari veb-sayti.
5. Agrar soha uchun buxgalteriya amaliyoti bo‘yicha o‘quv qo‘llanmalar.